

vésbbé reális. Hiába fogja programjában a hivatalnokokat cukorkákkal édesgetni. Timent Danaos et dona ferentes!

A hivatalnokok tisztában vannak nemcsak az édesgetések értékével, de hazafias kötelességükkel is. A lelkiismeret már megszólalt bennük a januári választásoknál. És azóta ez a lelkiismeret nem múlt el — csak hangosabban szól.

Számít a tábornagy úr a katolikusokra és zsidókra! Ez aztán a belátás. De úgy gondolja, hogy ezt a két elemet egymás ellenében fogja kijátszani.

A zsidóknak azt bizonyítja be, hogy a koalíció klerikális és ultramontán.

A katolikusokat megfenyegeti a szekularizációval, az alsó papságnak pedig helyzetjavítást ígér.

Ilyen formán katolikusok és zsidók úgy támogatják a kormány programját, mint a parancsot.

Mégis csak nagy selma a tábornagy úr. Csak ott vétele el a kalkulust, hogy alapul a maga lelkiismeretét és politikai belátását vette.

Ez a lelkiismeret pedig régen görnyed a szolgaság láncában. Politikai belátása pedig sohasem volt a tábornagy úrnak. Lehet valaki jó szolga, jó katona, de ebből nem következik, hogy a szükséges magaslapon álló politikus is.

Hogy állunk tehát?

A lehető legrosszabbul. A hosszabb időre berendezkedő kormánnyal szemben mindenfelé szervezni kell az ellenállást.

Soha ennyire szükség nem volt a magyar hazafiak állhatatosságára, kitartására. A becsület soha annyira kitéve nem volt a kísértésnek. Az emberek gyenge anyagi

helyzetére soha egyetlen kormány sem spekulált annyira, mint ez.

Ha a polgárság és a nép züllöttségére való számítás — valónak és helyesnek bizonyul: akkor csakugyan jaj neked Magyarország!

Bevezetés az Igazgatótanács ez évi jelentéséhez.

Mélyen Tisztelt Státuszgyűlés!

Jelentésünket az 1904—1905. évről előterjesztve, mindenekelőtt fájdalomunknak adunk kifejezést azok fölött a veszteségek fölött, a melyek sorunkat gr. Kornis Viktor, dr. Mohay Sándor és Bíró Béla halálával érték.

Gr. Kornis Viktor régóta buzgó alelnökünk volt, dr. Mohay Sándor igazgatótanácsossága előtt hosszas időn keresztül a 15-ös bizottság nagykentélyü előadója, Bíró Béla pedig igazgatótanácsossága előtt szintén hosszas időn keresztül széles látókörű előadója igazgatótanácsunknak. Mindhárman valóban oszlopos tagjai voltak státuszunknak, a kiknek elvesztését méltóan fáljaljuk.

Szomorúságunk mellett örömiünk is volt, több érdemes tagját igazgatótanácsunknak méltó kitüntetés érvén. Legnagyobb volt azonban örömiünk a fölött, hogy fejünket, kegyes Főpásztorunkat Ő felsége f. évi szeptember 1-én kelt elhatározásával v. b. t. tanácsossá kegyeskedett szakadatlanul mindig díszítette s megkülönböztette. Ő Nagyméltósága lelke alázatosságában tisztelgetéssel szerénységgel gratuláció helyett imádságot kért, a mi — meg vagyunk győződve — egyforma buzgósággal szállott ég felé a terjedelmes egyházmegyében mindenfelől, a hova Ő Nagyméltósága főpásztori tevékenységének áldásai elhatottak.

A mai országos sajnos politikai állapotok a mi ügyeink menetére is befolyással voltak, a

menyiben több felterjesztésünk törvényhozási felhatalmazás nélkül nem volt elintézhető.

Ilyen pld. a kepmegváltás ügye s a csik-somlyói intézetek áthelyezési kérdése; továbbá vallásalapunk, illetve az egyházi építkezések ügyében tett felterjesztésünk. T. i. jelentésünk II. pontjában részletesen előadjuk, hogy a nagyterjedelmű egyházmegyében mutatkozó szükségleteken az egyházi építkezések tekintetében egy nagy pénzügyi művelettel egyszerre akartunk segíteni, a mire névze felterjesztés! tettünk a magas miniszteriumhoz, de választ sürgetéseink dacára sem kaptunk, valószínűleg a politikai viszonyok miatt. Más ügyünk is van függőben, mint pld. alapjaink vagyoni helyzetének tisztázása abban a tekintetben, hogy alapjaink ugyan fizetik a bizomlyos fizetésekből előlegartozásait az államkincstárral szemben, de alapjainknak az államkincstárral szemben régi időkben fennálló követelése megienyeltése iránt tett felterjesztéseink még mindig elintézetlenek. Elintézést vár a tanulmányi alapunk államsegélyezése iránt a végből tett felterjesztésünk is, hogy gimnáziumaink mindenik tanárának egyformán az állami tanárokéval egyenlő fizetést adhasunk. Legalább is fennakadás állhat be abból is, hogy ha az államsegélyek a megkezdett fokozatos emelkedésben törvényhozás nélkül nem lesznek kiadhatók.

Eddig ugyan még a felhozottakon kívül baj nincs, de lehet. Miért is valóban érdekünkben áll részünkről is kívánni, hogy az alkotmányos élet a maga teljességében minél hamarabb helyreálljon és zavartalanul folyjon.

Különböen ügyeink rendés mederben folytak és lassan-lassan haladtak minden irányban, a minek igazolásául rámutatunk intézeteink állapotára, a mit jelentésünk vonatkozó pontjaiban részletesen ismertettünk; itt csupán csak általánosságban hozván fel a gimn. építkezéseket, a mik közül a marosvásárhelyi epen most végeztük be s a kézdívásárhelyihez hozzákezdettünk, a mit elég rohamos és szerencsés haladásnak jelezhetünk.

De nem akarván a részletezésbe belemenni,

lényiek eléi Nógrádból származó tiszta magyar eredetű nemesek voltak s Kardos még mindig cseheknek vagy lengyeleknek hiszi őket.

Az idősb Wesselényi Miklós házasságára vonatkozó regényes történetet is készpénznek veszi, pedig az egykori híres kolozsvári professzor Szilágyi Ferenc ezt már a hetvenes években megcáfolta. Tudnia kellene Kardosnak, hogy Wesselényi Miklós nem úgy szöktette meg feleségét a szebeni zárdából, mivel mikor ez oda ment hat heti vallásoktatásra, akkor már régen a felesége volt. Ez alatt a hat hét alatt pedig — mint ezt Cserey Ilonának általam a görcesöni könyvtárban olvasott s lemasolt feljegyzései bizonyítják — igen emberségesen, udvariasan bántak vele. Látogatásokat tehetett s fogadhatott. Volt az uránál; lefestette magát; színházba járhatott — ilyen bánásmód mellett pedig csak a katolikus intézmények dühös — s ma fájdalom nagyszámú — ellenségei beszélhetnek durvaságról, szigorról.

Feltűnőnek tartjuk, hogy oly keveset mond Kardos Wesselényi közép-szolnoki szerepléséről. Közép-Szolnok vármegye annyira követte Wesselényit, mint például Pest Kossuthot; itt minden kapcsolatos Wesselényivel, itt semmi sem történt nélküle — s Kardos mégis alig beszél valamit ez irányú szerepléséről.

Nem szól Wesselényinek 1844—7. években a jobbagyság felsegállése érdekében kifejtett működéséről. Ha nem ismernénk e korra

vonatközölóg egyéb rávonatközölóg forrást, mint dr. Ferenczi Zoltánnak, azelőtt a kolozsvári, most budapesti egyetemi könyvtár igazgatójának közleményeit s azt a három levelet, a mit Wesselényi Miklós Zeyk Károlyhoz intézett s a mit a Nemzet című lap közölt 1899-ben, vagy a mit Vörösmartynak írt s a mit az Új Magyar Szemle című, ma már megszűnt folyóiratban adott ki Riedl Frigyes, budapesti egyetemi tanár, akkor is körülményesen s alaposan méltathatta volna a nagy Wesselényinek e legnagyobb tevékenységét.

A halhatatlan Fadrusz János meglátta Wesselényi Miklós legjellemzőbb tulajdonságát s úgy ábrázolta őt a zilahi gyönyörű szobron, a mint barátságos fogadja a hozzája bizalommal közelítő jobbagyot — Kardos Samu pedig, bár unós-unatlan Wesselényi életének alapos ismeretével kérkedik, munkájában sehol sem emeli ki s méltatja kellőképen ezt az eléggé sohasem méltatható dolgot.

Különböen nem méltat ő egyebet sem. A nehezebb kérdések felett, a miket nem lehet egy pár könnyedén oda lökött üres frázissal megoldani, átsiklik. Kemény Zsigmond rövid tanulmányában lapokat szentelt Wesselényi külpolitikai nézeteinek taglására, hosszasan, alaposan fejtegeti a Szózat című munkának ma is igaz, ma is megállókodásait, az új Wesselényi-életrajz pedig közöl valamit 20 oldalt magából a munkából s azután

egy pár üres szólammal végez vele. Wesselényi más munkáival még mostohább bántik: az elsőt és az utolsót egyáltalában meg sem emliti.

Hosszú volna elsorolni annak a két kötetnek minden hibáját; nagyobb lenne a bírálat, mint maga az a fércmü. Nem is foglalkozunk vele többet, csak még egy vonását említjük ennek a szerencsétlen könyvnek s ez írójának kérkedő, hivalkodó, lépten-nyomon előtolakodó diésekvé. Nem csak a magyar, de azt hisszük a világirodalomban is kevés tudományos munka van, a melyeknek szerzője olyan magas lóhátról merne beszélni olvasóival. Az irodalmi lelkiismeretesség, a tökéletesség, a kutatási gondosság megtestesülése nem formálhatja jogot az önértéknek ilyen túltengéséhez. — Mindent összevetve, úgy állapíthatjuk meg Kardos könyvéről szóló ítéletünket, hogy ennél kérkedőbb, arrogansabb, lelkiismeretlenebb, tudatlanabb könyvet még keveset olvastunk s Wesselényi Miklós on, mindnyájunk eszményképén, az erdélyi magyarság egyik legnemesebb képviselőjén, a magyar nép egyik leglelkesebb hívének nem akkor esett legnagyobb sérelem, mikor az érdemeiről elfeledkezett, félrevezetett nép 1848. decemberében szikkozódva tört, zúzott a zsbai kastélyban, hanem mikor nyomdafestéket kapott Kardos Samu műve, a magyar tudományos irodalomnak ez a legújabb szégyene.

Friedrich István.

ezeknek előrebocsátása után van szerencsénk jelentésünket az 1904—1905. évi működésünkről a következőkben*) tiszteletteljesen előterjeszteni, még csak azt jegyezve meg, hogy gr. Kornis Viktor után az előni tisztet szabályszerelemmel és külön felkérésre is Dorgó Albert igazgatótanácsos vitte.

Az alkoholelles X. nemzetk. kongresszus. (Vége.)

A rendes előadások után élénk vita fejlődött ki. Wroblezky Ágost dr. (Krakó) határozott állást foglalt a nemzetközi abstíniens központ megalakítása mellett. Rösler dr. (Reichenberg) készséggel fog kezét és küzd együtt a dolgozni akaró temperansokkal. Tanieckevicz Dániel plebános (Zalamamje) lelkes szavakkal buzdítja a nőket kitartó munkára, öntudatos lankadatlan küzdésre azon ellenség ellen, mely oly számos nőnek megkeseríti életét. Möller Karoly dr. (Kupfenhammer) élénk ellenmondások között azt fejtegeti, hogy a nép széles rétegei jelenleg az abstínienciára nem nevelhetők. A vitában még többen vettek részt, kik mindannyian a kitartó harc mellett foglaltak állást.

A kongresszus nevében Miss Gray (London) hálás köszönetet mond a szervező bizottságnak, különösen Chyzer dr. elnöknek és Stein dr. főtitkárnak a kongresszus fáradságos előkészítéseért, továbbá a székesfővárosnak szíves vendégszeretetéért.

Chyzer elnök ezután záróbeszédet mondott, melyben visszapihentést vet a kongresszus lefolyására. A tanácskozások világosan bizonyítják azt, hogy az alkoholizmus elleni harc már nem pusztán csak néhány ideálistának erőlködése, okvetetlenkedése, hanem messze kiható és már nagyon sok által elismert népművelő, szükség-szerű, öntudatos harc, melyet okvetlen siker koronáz és amely körülök elismerését érdemli ki. Köszönetet mond a sajtó hathatós támogatásáért, a kongresszust bezárja.

A magyar törvényhatóságok küldöttei a kongresszus bezárása után Lenk Gusztáv dr., Jász-Nagy-Kun-Szolnok vármegye tisztí főorvosának elnöklete alatt, külön értekezletet tartottak, hogy a kongresszus tanulságai alapján tanácskozzanak arról, hogy a törvényhatóságok miképpen védekezzenek a megdöbbentő módon terjedő alkoholizmus ellen. Ritók János dr. Szepesvármegye küldöttjének előadása alapján az értekezlet elhatározta, hogy a törvényhatóságokhoz közös memorandumot intéz, mely a következő főpontokat tartalmazza:

1. Törvény alapján országosan behozandó egy módosított gothenburg-rendszer, mely abban áll, hogy az alkohol tőkét korlátozza az engedélyek számának egyidejű leszállításával. Tehát az italmérsi jogok fokozatosan bevonandók, illetőleg csökkentendők és jövőben csakis erkölcsi testületeknek adandók.

2. A koresmák, italmérsi engedélyek stb. vasárnapi munkaszünetet behozandó. Minden ily hely szombat estétől hétfő reggelig zárva tartandó.

3. A munkások hetibére ne szombaton fizetessék ki, hanem hétfőn.

4. Magyarország összes iskoláiban rendszeres alkoholelles szakszerű előadások rendeltessenek el.

5. Minden részeges tanító, tanár az iskolából eltávolítandó. Minden oly pedagógus ellen, ki ittassága által botrányt okoz, fegyelmi eljárás indítandó és nyugdíjazandó, mint veszedelmes beteg.

*) A jelentés általánosabb érdekű részleteit közölni fogjuk. Szerk.

6. A kaszárnyai kintinokból a szeszesek italkok árúsítása ki volna tiltandó.

A magyarországi nőegyesületek szövetsége felkérte Helleniust Cilli Frigg asszonyt, hogy a budapesti tanítósnak tartson előadást, hogy miképpen kell a gyermekeket abstínienciára tanítani. Helleniust e kérést szívesen kívánta teljesíteni és így a kongresszus után is Budapesten maradt és hétfőn délután 5 órakor a Műcsarnokban megtartotta előadását, melyen egyúttal a gyermekekkel próbatanítást mutatott be.

Az alkoholelles kongresszus magyar küldöttei 17-en este ülést tartottak a műcsarnokban. Elhatározták, hogy köriratot intéznek az összes hatóságokhoz s felkérlik, hogy teljes erejükkel küzdjenek az alkoholizmus ellen. Első sorban azt szorgalmazzák, hogy hassanak oda a törvényhatóságok, hogy vasárnap a bor-, sör- és pálinkaméréseket egész napon át zárva tartásuk. Továbbá elrendelőknek tartják, hogy az iskolákban a tanulókat világosítsák fel az alkohol pusztításáról és azokat a tanulókat, kik túlságosan élnek alkohollal, boesássák el. Az ülésen többen beszédet intéztek a megjelent munkásokhoz és alkoholtól való tartózkodásra hívta fel őket.

Ezzel végződött a messzekihatós alkoholelles X. nemzetközi kongresszus. Csak nagyjában irtam le ezen igen tanulságos kongresszust. Megvagyok arról győződve, hogy mindazok, kik ezen kongresszuson jelen voltak és jóakarátú figyelemmel az előadásokat és vitaközléseket meghallgatták, abstíniensékké lettek. Felszabadították magukat a legnagyobb zsarnok, az alkohol alól, nem áldoznak többet a telhetetlen rettenetes molochnak. Egyik magyar paptárstól kérdém: Minő hatással voltak a kollega úrra az előadások? Határozoltan azt felelte: „Ezután semmi alkoholos italt nem iszom, pedig egy üveg tokaji van a bőrdömbömben, hazaviszem és mibeornak használni el.“

A kongresszusról hazajöve, találkoztam Dr. Halász István ákosfalvi körorvossal, ki szintén jelen volt a kongresszuson, egész abstíniensé lett és most mindenkit azzá akar tenni, lelkéből örvend, ha valakiről meghallja, hogy abstíniens. Már egész családja abstíniens, már többen meggyőződött, egy pár orvostársát is az abstíniencia megbecsülhetetlen előnyeiről. Sikerült az ottani kántortanító is megnyernie az abstínienciára, de megjegyzem, hogy Paál Lajos kántortanító a legfelsőbb fokú temperans volt eddig is, ki most az alkoholnak kérélhetetlen üldözője, mindenkit abstínienciára törekszik bírni. Csak akarni kell, bárki lehet abstíniens, semmi különös nehézség abban nincs. Egy párszor társaságban évelődnek vele, de csakhamar békén hagyják.

Az orvos házában az alkoholmentes Hopkos sör mellett el is határoztuk, hogy alakítunk a kereszt jegyében egy abstíniens szövetséget, hogy szervezeten küzdjünk a legveszedelmesebb ellenség, az alkohol ellen. Már vagyunk tizen. Most gyűjtjük a tagokat. Aki csatlakozni kíván hozzánk bármilyen állású, korú és rangú férfi és nő jelentkezzék e sorok irójánál vagy Paál Lajos kántortanítóval vagy Dr. Halász István ákosfalvi körorvosnál. Tagságitdíj semmi, önkéntes adományokból fogjuk fedezni a költségeket. Ha nem vesztegetjük pénzünkét a pusztító alkoholra, minden szükségesre jut, tudunk minden jóra áldozni. Ez világos állítás, nem szorul bizonyításra. A tagoknak az lesz a kötelességük, hogy ismerjék be azt, hogy az alkohol mérge és egy oly veszedelmes ellenség, mely ellen minden erővel küzdeni kell. Alkoholos italokat egyáltalában nem isznak, sem nem unozolnak senkit annak élvezésére. Kellő körültekintéssel és kímélettel

igyekeznek mindenkit visszatartani az alkohol élvezésétől, a túlságos élvezőket a veszedelmes útról törekednek visszaterelni, odahatnak, hogy vasárnap és ünnepeken a koresmák és minden alkoholos italt kíméző hely zárva tartassék, továbbá arra is törekednek, hogy hazánkban minél előbb alkoholistákat gyógyító-intézet létesíthessék minél előbb, azután azok száma szaporíthatassék. Nagy mulasztás az, hogy a családi, társadalmi békét felduló legveszedelmesebb betegek számára még eddig gyógyító-intézeteket az állam nem létesített. Eleget bezsebelt és zsebel folytonosan a nép állandó megmérgezéséből. Abból telik, hogy akár minden vármegye területére állítson fel egyet, mert elkebbe, minden vármegye megtudná tölteni és a mostani kárhuzatos szokások fentartása mellett, még sokáig megtöltve tarthatná. Fájdalom!!! Az alakuló félben levő abstíniens szövetség minden tagja azt is megígéri, hogy lehetőleg odahat, hogy senki szülő gyermekének semmi alkoholos italt sohase adjon.

Abstínienssé lenni a mai romlott vélekedések között nehéz, de nagyon hasznos egy tekintetben, más tekintetben és minden tekintetben. Egy esetet írok le: Elmegy P. abstíniens nejevel, ki csak a néhány liter ribizli bor elfogyása után lesz minden bizonyonlag egészen abstíniens — testvéreinek mennyegzőjére a szülői házhöz Gy...ba. Neje nehéznek tartja abstíniens férjének állapotát annyi jó ismerős, kedves vendég között. Raakarja venni, hogy jó elhatározását most az egyszer függessze a szegre, keveset igyék ő is, de a férj férfiú lévén, nem engedett a szirénhangoknak, jó ásványvízzel egész reggelre a borozókkal ritka jó kedvű mulatott, énekelt, anekdotázott, közben-közben hirdette józan elveit, habár szava a pusztában kiáltó szava volt, még sem engedett. Köhöz legyen merve, még olyan is volt, ki azt mondotta: „Ívó szövetségnek inkább lennek tagja.“ „Még az is bolond, ki ilyent megindított.“

Azonban eljött a reggel, ívó uraméknak már haza kellett menni, az abstíniens alig volt képes őket összeszedni, kalapjaikat, ruháikat előkeresni, őket nagy nehézséggel felpakolni kocsiakra. Ezt végig nézve, neje így szólt: „Egyedül az én férjem ember a talpán, egyedül ő neki van helyén a szép esze, férfi ereje. Nem adnám férjemet a világ minden kincséért! Milyen jó abstíniensnek lenni! Egészen elfogadom az abstíniens szövetség elveit.“ Megtörtént eset. Ne nehezteljen senki, mert elég kíméletlen jegyztem le ide, mert jó kötet furcsa kőnyvet lehetne összeírni a reggel-felé állapotról és következményeiről, a sok fej-, gyomorfájásról, idővesztésről stb.

Minő kiszámíthatatlan nagy kár! Ki a boldog, vajjon az, ki ily állapotba juttatja szerencsétlen saját „én“-jét, vagy a ki józanságot prédikál a boros asztal mellett, a vig borozók között is vizet iszik és reggel útra indul, megtesz 120 kilométer utat, hogy kedves otthonában kötelességeit teljesíthesse?

Mielőtt kongresszusi tanulmányaimat bevégezném, tekintettel arra, hogy ezen sorok sok olvasójának lehet az alkoholizmusba egészen elmerült rokona vagy ismerőse, ide feljegyzem azon gyógyintézet címét, hol eddig minden odamert alkoholistát egészen alaposan kigyógyítottak és példás abstíniensékké lettek, én is ismerem ilyent.

Az áldásos intézet címe: Haus Rockenau bei Eberbach am Neckar, in Baden. Igazgatója: Dr. Fűrér Karoly. Három, négy hó alatt gyógyítják szakavatott utánjárással. Minden kényelemben és szórakozásban részesítik. Egy erdő alatt van az egészen modern, nagyszerű inté-

zet, a zajos világtól három kilométer távolságra. Minden Cosa-fele por stb. csak ámitás és pénzharácsolás. Világos: gyógyítani csak azt lehet, ki beismeri, hogy beteg és meg akar gyógyulni. Drágának azon intézet elég drága, mert havi 600 K. az ottani ellátás és kezelés, de ha valaki megmentetik, mielőtt összes vagyonát és családját tönkretette volna, — semmi áldozat sem nagy.

Dr. Halász abstínens körorvosnál voltunk, nem győzte festeni azon rombolást, mit a családokban az alkohol előidéz, soha oly közlekeny és fakundus urat nem ismertem. Okát kérdeztem, hogy képes fáradhatlanul annyit beszélni és oly érdekfeszítően? Így felelt: „Kérem én abstínens vagyok.” Másfél órai ott időzésünk után ősi hűvös időben kalap nélkül messze még az utcán is kísért, szünet nélkül okosan mondotta az elveket. „Kérem doktor, menjen vissza, meghül” — mondtam. Erre is így felelt: „Kérem, nekem nem árt semmi, — én abstínens vagyok.”

Ha valaki azt mondaná, hogy volt képes Szabó annyit összeírni egy gyűlésről. Én is azt felelném: „Kérem én abstínens vagyok.” Minden jóra van időm és kedvem. Ad revidere „Moloch” cím alatt.

Szabó György.

H I R E K.

— **Személyzetiek.** Áthelyeztettek a következő lelkesek: Oláh Antal Székelykeresztúrból Ehedre, — Fuchs Gusztáv Türkösből Sz. Keresztúrra, — Csathó Ferenc Csikszentlélekről Türkösre, György Ilyés Vékéről Csikkesicsőba. Kádár Mátyás gyergyószentmiklósi káplán vékei lelkesnek, Mihály Domokos csikszentgyörgyi káplán, — gyergyószentmiklósi káplánnak és hitelmezőnek kineveztettek.

— **A kézdívársárhelyi Oltáregyesület** 28-ik rendes közgyűlését okt. 22-ikén d. u. tartotta. A gyűlésnek különös érdekét kölcsönöztö, hogy azon Püspök urunk önméltósága nemcsak megjelent, hanem azt vezette is. A közgyűlés legjelentékenyebb pontja Balázs Ferenc főesperes, egyesületi igazgató beszéde volt, melyben az oltáregyesületek figyelme egy égető szociális kérdést, a cseléddügyet ajánlotta. A kérdéshez önméltósága is hozzászólt, ajánlván, hogy Kézdívársárhelyen is létesítsenek egy „Cselédotthon”-t, melyben a cselédek vasárnaponként összegyűlhessenek s számukra intelligens nők és urak előadásokat tartsanak, a leányok szavaljanak, énekeljenek, hasznos nőmunkákat (foltozás) tanuljanak.

A közgyűlés utasította is a választmányt, hogy a cselédkérdést a javaslat szerint vegye a munkaprogramjába.

Majd Sóllyom Géza gelencei plebános, egyesületi főjegyző tette meg érdekes jelentését az 1904-ik évről. Utánna László József lemhényi esperes tett jelentést a pénztár állapotáról. Az egyesület mintegy 5000 korona értékű tárgyakat osztott ki az egyes templomoknak s mégis az 1904-ik év végén az egyesület vagyonra 21.655 korona 93 fillért tett ki.

Az indítványok során kimondotta az egyesület, hogy tőkét nem adják be központi kezelésre, sem kölcsönökre ki nem adják, hanem a kvásársárhelyi takarékbank kamatoztatja. Püspök úr önméltósága indítványára pedig elhatározta, hogy Adventben és bójtben vallyas estélyeket fog rendezni az egyesület, melynek vezetésére egy Balázs F. főesperes vezetése alatt álló bizottság keretelt fel.

Az érdekes gyűlés Püspök úr önméltóságának lelkes üdvözlése után lelkes eljenzések közt oszlott szét. Ezután a templomban szentségimádás, prédikáció, olvasómondás és vespernye volt.

— **Mikó Imre gróf** emlékezete. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület legnagyobb alapítójának és első elnökének hídvégi Mikó Imre gróf születésének századik évfordulóját (mely szept. 4-ikén volt) nov. 4-ikén d. e. 10 órakor a kolozsvári tudományegyetem dísztermében ünnepélyes közgyűléssel üli meg. A közgyűlést Esterházy Kalmán gr. elnök nyitja meg, emlékbeszédet Erdélyi Pál dr. mond. Az igazgató választmányi javaslatot fog előterjeszteni Mikó I. gr. művének kiadására. A közgyűlés után az egyesület mekkoszorizza Mikó grófnak a múzeum kertjében levő mellszobrát.

— **A Szent-Józsefről nevezett** kolozsvári finvelő egyetemi hallgatói f. hó 5-én az iskolai év kezdete alkalmából az intézetben ismerkedési estét tartottak, a melyen Pál István státusunk referense beszédet tartott, amelyet, — mivel az intézet alapítói iránt hála hív föl, — a következőkben közlünk:

„Kedves Ifjúság!

Az intézetbe való bejáróul a falba egy köztábla van beillesztve, s arra egy embernek a neve vésvé, a Bulbok Manóé azért, mert ennek az intézetnek nem régen 60.000 koronát hagyott.

Ki volt ez a Bulbok Manó? Egy olyan polgár Kolozsvárnak, akiről jóformán a néven kívül semmit sem tudunk; aki annyira egyszerű volt, hogy egy olyan korban, amikor az emberek hiúsága annyifele alakban forog közkezen, róla még fotográfiát sem kaptunk, hogy arról arcképet megfestette itt az intézetben elhelyezhették volna, hanem kénytelenek voltunk nevét köbe vésetni s így állítani neki emléket. Nevét és emléket azonban így is fentartjuk és halásan megőriztük. És ő azt meg is érdemli.

Hogy ne érdemelné meg ezt az, aki önmagától megvonva gyűjt, egy alapot tehessen szegény, de jóravaló fiataloknak nevelésére, hogy azok helyes irányban felnőve s kiképezve, hasznos munkáit lehessenek egykor a köznek?

Ez az intézet sok ilyen nemes gondolkodású alapítónak köszöni létét. Mily nagy tiszteltetben és kegyeletben illik ezeknek a jöltevőknek nevét és emlékeit tartanunk? Gondoljuk csak meg, hogy hányan lettünk volna kénytelenek az iskolából kimaradni, ha nem voltak volna ilyen nemes lelkek, akik a mitanulásunkat ilyen jótékony alapítványokkal lehetővé tegyék, vagy legalább is megkönnyítsék? Nem tartoztak vele. Mert hiszen hol van az megírva, hogy én vagy az köteles az én számomra alapítványt tenni? Sehol. És ha mégis tett, ha nekem jótéménye által a haladást lehetővé tette, vagy legalább is megkönnyítette, valóban kérdezhetem magamtól, hogy tartozom-e én azért valamivel neki.

Állásomnál fogva elég alkalmam volt és van megismerni hazarészünkben az embereket, az életviszonyokat és mondhatom, hogy általában oly nagy a szegénység mindenfelé, hogy különösen a mai költséges iskolázattal mellett sokan kimaradnának az iskolából, ha nem volnának ilyen jótékony alapítványaink.

Ne nagyképtűsködjünk és ne szégyeljük bevallani szegénységünket, hiszen a szegénység bajnak elég baj, de nem szegény. Szegények vagyunk bizony nagyon sokan, többen mint kellene, s ha rászorulunk a segélyre, miért szégyenlenők beismerni s abból kifolyólag miért vonakodnánk a jöltevők iránt hálosok lenni? Hiszen a háladatosságot mindenkor a legszebb éretnyek közé számították.

Midőn tehát egymást ismerni igyekeznék, ismerjük meg azt az intézetet, a melynek oly sok jót köszönhetünk és újítsuk fel hállankat azok iránt, akik alapítványokkal a mi tanulásunkat lehetővé tettek, vagy legalább is megkönnyítették.

Bulbok Manóról emlékezve vettem az alkalmat ekezt itt elmondani.”

A továbbiakban kívánta, hogy az ifjúság a derek igazgató vezetése alatt az alapítók emlékének folytonos kegyeletben tartása mellett növekedjen és eljen.

A beszédet az ifjúság figyelemmel hallgatta, helyeselte s a végén élesen megjelentezte.

— **Hazafias alispán, hazafias kath. papok.** Bence Antal, Csikvármegye nagydemü alispánját a januári általános választások óta, a sorra került alkotmányellenes kormányok háromszor is nyilatkozattételre szólították arra nézve, hogy elfogadja-e a főispáni állást. Az alispán mielőtt Kristóknak haraszott választ adott volna, a megye törvényhatósági tagjait értekezletre hívta, hogy ez az értekezlet mondjon véleményt a dologban, mert eddigi politikai pályafutását tartva szem előtt „pályáját nem akarja — úgy mond — úgy befejezni, hogy úton-útfélen utánna köpdössenek.” Az értekezleten először Murányi Kalmán főesperes szólalt fel, aki tüzes, hazafias beszédjében teljes határozottsággal annak a véleménynek adott kifejezést, hogy Bence Antal e törvénytelen kormány érájában semmi körülmények között ne fogadja el a főispáni székét. Ferenczi Károly gyergyói főesperes hasonló nézetet volt. „Ha — mondá — ott fenn keserű szenvedést helyeztek kilátásba, úgy Bence Antal erős karjával küzdök velünk s ne hagyjon el bennünket.” Az elhangzott hazafias nyilatkozatok után Bence kijelentette, hogy a felajánlott főispáni székét semmi szín alatt el nem fogadja, s alispáni állásától, melyet a közbizalom juttatott neki, meg nem válik.

Igy kellene Kristókkal mindenütt eljárni!

— **A gyulafehérvári Kath. Kör** a téli évadban nov. 5-ikén tartja első felolvasó estélyt az Európa szálló nagy termében. Felolvas a szociálistizmusról Vezér László papnővelöntzeti prefektus. Szavalni fog Rejöd Hídikó k. a. Meg lesz egy férfi kvartet is. Az élvezetesnek ígérkező estélyt a nagy közönség szíves figyelmébe ajánljuk. Aki elmegy, magának szerez szellemi gyönyörűséget.

— **Újabb nemzeti gyűlés.** Az alsófehérmegyei oláhok ugyancsak buzgólkodnak Kristó érdekében. Nem régebben — mint megirtuk — Gyfehérvárt gyűléseztek az általános titkos szavazó jog érdekében, e hó 28-ikán pedig ugyanez ügyben Alvincen tartottak népgyűlést.

E mozgolódások után kíváncsiak vagyunk, hogy az e hó 30-ikán Nagyenyeden tartandó megyegyűlés milyen álláspontot foglal el a törvénytelen kormányval szemben. Vajjon Alsófehérmegye semmiképpen sem győgható ki a minden áron való mámelukságból? Öszintén szólva, kevés reményünk van reá!

— **Tanárok kongresszusa.** Az erdélyi római katolikus státus középiszkoláiban működő tanárok egyesülete november 3. 4. és 5. napjain Maros-Vásárhelyt tartja meg ez évi rendes közgyűlését a következő tárgysorozattal: November 3-án d. u. 6 órakor előkészítő gyűlés. November 4-én d. u. 3 órakor és 5-én d. e. 10 óratól közgyűlés. 1. Elnöki megnyitó és évi jelentés. 2. A hazugságról az életben és különösen a középiskolában. Előadó Erdélyi Károly dr. 3. Az ifjúság testi nevelése. Előadó Kárpiss János. 4. Az iskolai fegyelmezés. Előadó Hager József. 5.

Agöröghelyettes rajz tanítása. Előadó Wolf Károly. 6. A művészet az iskolában. Előadó Marty Pál. 7. A matematikai tankönyvek ismertetése. Előadó Czibalmos József. 8. Indítványok. 9. A tisztviselőkar és a választmány megújítása

— **Szent-Imre ünnepek.** Agyulafehérvári róm. kath. főgimnázium tanári kara és ifjúsága november 5-én az intézet tornacsarnokában a kath. ifjúság védőszentjének emlékére ünnepélyt rendez. Az ünnepélyt d. e. 9 órakor szt. mise és szt. beszéd előzi meg a székesegyházban. A szentbeszédet Csiky Miklós főgimn. tanár tartja, mely után közvetlenül megkezdődik az ünnepély a következő programmal: 1. Zsakowszky: Szent-Imre-himnusz; éneklí a főgimn. vegyeskara. 2. Mindszenty G.: Magyarok Védasszonya; szavalja Roska Jenő VII. o. t. 3. Eötvös-Beleznay: Bucsu; éneklí a főgimn. vegyeskara. 4. Ünnepi beszéd; tartja Rass Károly főgimn. tanár. 5. Auer I.: Magyarország Nagyaszonnyához; szavalja Müller János VI. o. t. 6. a) Szügyi J.: Fohász; b) Horváth P.: Budai induló; éneklí a főgimn. vegyeskara. Kegyes adományokat a Segítő Egységlet javára köszönettel fogad az igazgatóság.

A kézdívasárhely-kantai róm. kath. főgimnázium tanuló ifjúsága november hó 1-én délelőtt 11 órakor az intézet rajztermében tartja emlékünnepélyét. Az ifjúság d. e. 8 órakor szent misét hallgat, melynek végével szent beszédet tart: Bajnovszky Aurél István tanár. Az ünnepély műsora: 1. Megnyitó beszéd, tartja: Bíró Lajos tanár. 2. A kürt szava, Sichertől, éneklí: az ifjúság énekkara. 3. Szent Imre álma, szavalja Kicsid Árpád VIII. o. t. 4. Keringő, Huszkától, előadja: az ifjúság zenekara. 5. Ünnepi beszéd, tartja: Dénes András VIII. o. t. 6. Nemzeti zászló, Huber Károlytól, éneklí: az ifjúság vegyeskara. 7. A nővér, Inczédy Lászlótól, szavalja: Apór Péter br. VII. o. t. 8. Az osztály poétája, monolog, előadja: Vajna Gábor V. o. t. 9. Királyfogás, induló, előadja: az ifjúság zenekara. 10. Záró beszéd, tartja: Gáspár István, az Önképzőkör vezető tanára.

— **Ünnepek Marosvásárhelyt.** A marosvásárhelyi r. k. főgimnázium új épületének megáldásával kapcsolatban lefolyó ünnepek sorrendje: November hó 3-án. D. e. 1/8 órakor püspöki szentmise, az ifjúságnak és hívőknek közös szent áldozása. Szentmise alatt énekelnek a róm. kath. leányiskola növendékei. D. e. 10 órakor a róm. kath. főgimnázium tornacsarnokában eucharisztikus diszgyűlés, különös tekintettel az ifjúságra és annak részvételére. A diszgyűlés műsora: 1. Ének az Oltárszentsegről. A róm. kath. leányiskola növendékei. 2. Elnöki megnyitó. Püspök úr öngyméltóságától. 3. „Dicsértessék a Jézus Krisztus.” Szavalja Weber József, róm. kath. főgimn. II. oszt. tanuló. 4. Szózat az ifjúsághoz. Dr. Boesch Mihály, az erd. róm. kath. státus titkára. 5. Szt. Tarcisius. Melodráma. Szavalja egy növendék. 6. Szózat a leányokhoz. Torma Stephánia úrhölgy. 7. Ének. A róm. kath. leányiskola növendékei. 8. Az ifj. szentségi egyesületekről. Karácson Márton apát-plebános. 9. Elnöki zárószó. Püspök úr öngyméltósága. 10. Pápai himnusz. A róm. kath. leányiskola növendékei.

D. u. 3 órakor a marosvásárhelyi oltáregyesület közgyűlése a következő műsorról: 1. Elnöki megnyitó. Hatfaludy Istvánné. 2. Igazgatói jelentés. Karácson Márton. 3. Karének. A róm. kath. leányiskola növendékei. 4. Titkári és pénztárosi jelentés. Weber Gyula. 5. A kiállított tárgyak megáldása. 6. Zárószó. Püs-

pök úr öngyméltósága. 7. Ének. A róm. kath. leányiskola növendékei.

D. u. 5 órakor tanári kongresszus előértekezlete a róm. kath. főgimn. rajztermében.

D. u. 6 órakor ünnepélyes istentisztelet a szentségi Üdvözítő dicsőítésére és megkövetésére.

November hó 4-én. D. e. 8 órakor ünnepélyes püspöki szentmise, mely alatt énekel a róm. kath. főgimnázium énekkara. Rövid alkalmi szt. beszéd.

D. e. 9 órakor ünnepélyes felvonulás a róm. kath. főgimn. új épületéhez. Felvonulás után Püspök úr öngyméltósága az új épület megáldása és átadja rendeltetésének.

D. e. 10 órakor a róm. kath. főgimn. tornacsarnokában alkalmi-és Szt. Imre ünnepe a következő műsorról: 1. Pápai himnusz. A róm. kath. főgimn. énekkara. 2. Alkalmi beszéd. Polgár József főgimn. tanár. 3. Celo-solo. Marthy Pál főgimn. tanár. 4. Óda. Szavalja Trinal Rezső főgimn. VIII. o. tanuló. 5. Ének Szt. Imréről. A róm. kath. főgimn. énekkara. 6. Beszéd. Neurohr Gyula főgimn. VII. o. tanuló. 7. Szt. Imre. Szavalja Deutscher Géza főgimn. IV. o. tanuló. 8. Ének egyveleg régi magyar dalokból. A róm. kath. főgimn. énekkara. 9. Zene-trio. Duha Tibor VIII. o., Szabó Lajos VII. o., Temesvári Endre V. o. tanuló. 10. Himnusz. A róm. kath. főgimn. énekkara.

D. u. 3 órakor tanári kongresszus a róm. kath. főgimnázium rajztermében.

November hó 5-én. D. e. 8 órakor szentmise, szentmise után a bérmálás szentségének kiosztása. D. e. 10 órakor a tanári kongresszus folytatása.

— **Tanítógyűlés.** Az Alsófehérmegyei Róm. Kath. Tanítóegyesület Körödy Péter dr. theol. tanár elnöke alatt november hó 7-én Magyarigénben, a róm. kath. iskolában tartja közgyűlését a következő tárgyszorozattal: 1. 9 órakor istentisztelet. 2. 9 1/2 órakor gyakorlati tanítások órarend szerint. 3. Elnöki megnyitó. 4. A tavaszi gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása. 5. A róm. kath. iskolák új tantervei. Ismerteteli Szász Károly. 6. A gyakorlati tanítások megbírálása. 7. Pénztári jelentés. 8. A jövő gyűlés helyének meghatározása. Indítványok. Közgyűlés után hazafias ünnepség keretében a tanítóegyesület tagjai és az iskolás növendékek az 1848. október 28-iki 187 magyarigényi magyar vértanú emlékoszlopát megkoszorúzzák. E közgyűlésre, valamint az azt követő ünnepekre a tanügyi barátait, a hatóságokat, nemkülönben a polgárságot tisztelettel meghívja az elnökség. (Délben közebed lesz. Akik ezen résztvenni szándékoznak, jelentkezzenek két nappal korábban Tömöl János tanító úrnál Magyarigénben.)

— **Alapkövetél Kézdívasárhelyt.** Örömmel ünnepelt a kézdívasárhely-kantai róm. kath. főgimnázium tanári karának és ifjúságának folyó hó 22-én; ezen a napon tette le ugyanis lélekemelő ünnepélyességgel Püspök Urunk Öngyméltósága a főgimnázium új épületének alapkövet. Az alapkövetélésnek akusát ünnepélyes szent mise előzte meg, melyet Balás Ferenc torjai plebános és kerületi főesperes celebrált nagy segédlettel. A szent mise végével kegyelmes Főpásztorunk a főgimnázium ifjúságával, tanáraival és a templomban megjelent hívők összességével, a Mindszentek litániájának éneklése mellett, körmenetben indult a templommal majdnem szemközt fekvő, építés alatt lévő telekhez, hol már az érdeklődő közönség várta megérkezését. A megérkezés után Püspök úr a Mindszentek litániájának elvégzése után, jelt adott az alapkö-

ben elhelyezendő okmány felolvasására, amit Kovács Bernárdin főgimnáziumi tanár teljesített. Az oklevél eredeti példányát tartalmazó bádogszekrény az alapkövetélés helyezettét, minek megtörténte után Püspök úr megáldotta az épülni kezdő falakat. Az áldás szavainak elhangzása után a szokásos eskünyütések megtétele következett. Ezeket kegyelmes Főpásztorunk végezte a Szentháromság imáadását, a boldogságos Szűz tiszteletét, a hazaszeretetet és királyhűséget ápoló nevelést célzó jelmondatok kíséretében. Erre Balás Ferenc főesperes gyönyörű beszéde következett. Beszédében rámutatott a főesperes Főpásztorunk fáradságot nem ismerő buzgóságára, mely őt K-Vásárhelyre vitte, hogy az oly nemes célok szolgálatára hivatott épület munkálatainak megkezdése Isten nevében történjék.

Ez pedig — mint a főesperes tovább fejtette — a munkában a legfontosabb, mert a zsoltáros szerint: „Ha az Úr nem építi a házat, hiába munkálkodnak, kik azt építik.” Balás Ferenc főesperes szavaira Püspök urunk lelkesítő, eszmékben gazdag-, magas szárnyalású beszéddel válaszolt. Fáradtságos munkájában azon nemes törekvése zérte, — mondá, hogy azon épület, mely az Isten dicsőségének emelését és az emberiség boldogítását fogja szolgálni, ne káromkodások és trágár beszédek, hanem a becselelt, oadaodó, szorgalmas munka imádsága között emelkedjék. Szolgálja mindig magasra rendeltetését és ne engedje az Úr Isten, hogy falai között valaha az Ó akaratával ellenkező tanokat hirdessenek. Végül pedig köszönetet mondott mindazoknak áldozatkészségéért, kik az erdélyi róm. kath. státust bármiképpen támogatják ezen építés megkezdésében. Püspök urunk lelkes szavai nagy és mély hatást kellettek az összes hallgatóságban, mely áthatva Főpásztorának nemes törekvéseitől, Mária-dalok éneklése közben, körmenetileg kísérete vissza Őt a templomba, mely ténnyel az a gyönyörű ünnepe végét is ért.

— **A gyulafehérvári Kath. Kör teli mulatságainak rendje:**

1905. november	5. Felolvasó estély.
" "	26. Házi "
" december	3. Hangverseny "
" "	17. Felolvasó estély.
" "	27. Házi "
1906. január	7. Szineloadás.
" február	11. Felolvasó estély.
" "	25. Házi "
" március	4. Hangverseny.

— **A Kolozsvári Szent-Imre-Egyesület** az alábbi kérés közlésére kért fel bennünket: A Kolozsvári Szent-Imre-Egyesület az erdélyi katolikus egyetemi hallgatóságot gyűjti össze kebelébe, s vallásos és hazafias szellemben való művelésüket segíti elő. Az egyesület még a kezdet nehézségeivel küzd, most alakítja meg könyvtárát s ez az egyesület nehéz anyagi viszonyai miatt, nagy akadályokba ütközik. Éppen azért, midőn ugyanezen helyen olvastuk az egyházi ifjúság kérését könyvadományok tárgyában, mi is azon kérelemmel fordulunk a főtisztelendő papsághoz és az erdélyi kath. világi intelligenciához, hogy amennyiben az egyházi és világi ifjúság ilyenmü segélyezését együttesen megtehetik, kegyeskedjenek könyvtáraik felesleges példányainak adományában egyesületünket részesíteni.

— **Közművelődési intézményeink figyelmébe.** Anyi és anyai politikai röpirat után vegre egy közművelődési tanulmány jelent meg a könyvpiacban, mely hűen, férfias nyíltsággal jellemzi közművelődési állapotainkat, másrészt pedig nagy körültekintéssel, kiváló gyakorlati érzékkel javaslatokat tesz a meglévő bajok,

százados mulasztások szanálására. A tanulmány szövetkezésre hívja föl az összes magyar közművelődési egyesületeket, irodalmi, zenei és művészeti köröket, szinte kézzelfoghatóan bizonyítván be, hogy e szövetkezés nélkül melyreható és az egész magyarságra üdvös eredményeket el sem érhetnek, mert jelenlegi működésük — már a széttagoltság miatt is — inkább ötletszerű, kizárólag helyi jellegű, holott, mint a tanulmány kimutatja, közművelődési egyesületeinkre a maga nagy jelentőségében szinte kiszámíthatatlan feladat vár nemzeti államunk teljes kiépítésében. Szerzője Balogh Bertalan, a miskolci közművelődési és múzeum-egyesület főtájkára, a kinek szak tudását az a néhány adat, melyekkel a tanulmányban a miskolci egyesületekről, illetve annak eddig elért eredményeiről beszámol, minden kétségen felül helyezi. Legérdekesebb része az izlésesen kiállított füzetnek az a nemzeti érzés ápolásáról, a magyarsítási akcióiról magyar és nemzetiségi vidékeken, az irodalmi, zenei és művészeti élet decentralizálásáról szól, valamint az, melyben új segélyforrásokat jelöl meg a magyaros kultúra fejlesztésének társadalmi akciója részére. A könyv Hornyánszky Viktor budapesti cs. és kir. udvari könyvtáros kiadásában jelent meg, címe: „A magyar közművelődési egyesületek szövettségéről”, ára 1 korona. Megrendelhető 1 koronának postautalványon való megküldése mellett a szerzőnél, Miskolcon, vagy bármely könyvtáránál.

— **Kérelem.** Testvéri szeretettel kérem azon főszéplendő plébános és lelkész urakat, akik a jövő tavaszkor híveik számára szent misziót óhajtanak tartani: szíveskedjenek ezen óhajukat december hó 15-éig velem közölni, hogy az ezen ügyben szükséges intézkedéseket még idejében megtehessem. Zomora Dániel e. m. elnök.

— **Főnyeremény.** A XVI. osztály-sorsjáték legnagyobb főnyereményét ismét Beifeld József bankházában nyerték. (Budapest IV., Károly-kört 1.) Ugyanis a 400.000 koronával kisorsolt 96851. számú szerencsés sorsjegyet ezen bankházban vásárolták. Ugyancsak e bankház vevői nyerték egy elmult játékban a 600.000 koronás főnyereményt is.

— **Szép és biztos mellékkereset.** Tanítók, jegyzők, papok vagy oly egyének, kik a szőlészethez csak némileg is értenek és oly vidéken laknak, ahol a szőlő megérik vagy a hol a filoxera a szőlőket már elpusztította és ennek következtében azok újból lennének beültetendők, tehát ahol szőlőműveléssel foglalkoznak: szép, állandó és biztos mellékkeresetre tehetnek szert, ha címüket beküldik: „Hirdetési iroda” Budapest, Váci-u. 20/b.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* A „Borromeus” című, Győrött, Gerebenics Sándor, győri székesegyházi hitszónok gondos szerkesztésével megjelenő predikációs havi folyóirat ez évi utolsó füzetéhez csatolt tartalomjegyzék tanúskodik arról, hogy a jeles folyóirat kiváló segédeszköz a lelkeskedő papság kezében, mert csupa korszerű, életbevágó tárgyat dolgoz föl tökéletes formában a vasár- és ünnepnapokra, valamint a legkülönfélébb alkalomokra között szentbeszédekben. Méltán rászolgál e derek folyóirat a legteljesebb elismerésre, amiben részesítették is neves, előkelő egyházi férfiak. Így Dr. Podraetzky István, rozsnyói káptalani helynök, aki maga is elsőrangú munkatársa, így nyilatkozott róla: „a közmegelégedésre kitünően szerkesztett Borromeus.” Dr. Dunst

Ferenc, keszthelyi apátplébános meg a szentbeszédék popularitását magasztalja ekképpen: „A Borromeus a hitszónoklati folyóiratok között az első helyet foglalja el, a választékos tartalom és azon kiváló tulajdonsága miatt, hogy városban úgy, mint földműves nép között egyaránt kitünően használható.” Különösen említett érdemel a folyóirat kereszténytanítások rovata. Teljes elismerésre és pártolásra méltó a szerkesztő ama terve, hogy az egész katekizmust föl készülő dolgozni templomi kereszténytanítások alakjában. A lelkeskedő papság ama tagjainak, akik segédeszközök keresnek a szószéki sikeres működésre, jobbat nem tudunk ajánlani a Borromeusnál, amely havonta 5 ives füzetekben jelenik meg, és ára: 8 korona. Megrendelési címe: Gerebenics Sándor, Győr.

CSARNOK.

A magyar kath. ifjúság zarándoklata Rómába.*)

(Folytatás.)

11.

Hatalom, művészet és pompa lövelte szét fénylő sugarait a Palatinusról, de mintha a földi nagyság sugárkéveje csak ingó delibáb lett volna, amely majd feltűnik, majd elvesz a messze távolban, ily játékot üzött az idő is a Palatinus hegyen fejlődő, gyönyörű városrészel.

A császári vonzalom és előszeretet volt az a sugárforrás, melynek fényszálai a művészet különböző rétegein visszaverődve csodás képet jelentettek meg, mint a delibábnál is a napsugarak, az egymástól eltérő sűrűségű légtömegben. A csodás kép tündöklő világosságot virrasztott az egész környékre. Világított, csillogott, de egyszerre eltűnt az utolsó sáv is, megszűnt a sugárforrás . . . eltűnt örökre a fenséges kép.

Római Fórum és Palatinus! Mily dicső napok, kincs és hírnév fűződtek hozzátok, hol van ragyogó palotaitoknak csak egy szerény ép emléke? Kérdezették meg Alarikot és Genzeriket — így hangzik a szomorú válasz. — Ők látták még a gyönyörűség napját fölöttünk ragyogni. El akarták azt tőlünk rabolni és folyt a hare. Szerencsenapunk mind halványabban világított, végre a sötétség éjjele nehezedett reánk. A rombolás iszonyú alakot vett föl és mi megsemmisültünk. Elpusztult később a nevezetes városnegyed minden maradványa a föld színeről, kertek, vásárterek váltották fel a régi rómaiak világhírű pompájának alkotmányát.

Nem a véletlen veszélye intézte e világtörténelmi változást, hanem a mindenható Isten ereje. Elősegítette ugyan a birodalom bomlását a pogány császárok rendkívüli fényűzése, de ez csak eszköz volt Isten kezében arra, hogy a világ felelmetes császárságának bálványimádó és nagy vétkekbe süllyedt fővárosa, már a közel jövőben az üldözött, de vértanuinak állhatatosságával saját ellenségeit legyőző keresztény vallás székhelye, és a kath. gondolkodás, eszelekvésmód iránytűje legyen.

Elragadó kertei közül, a farnesi nagyterjedésű parkok állanak a régi császárlakok helyén. A Farnesi család egyik tagja, III. Pál pápa alatt kezdődött az üres telkeknek, kellemes és üdülő területekké való átalakítása. Vállalata úgy a szép után rajongó közönséget, mint a szürke régészeket feltűnő eredménnyel lepte meg. A remek kertek elrendezésének munkája közben, az ásók egyes épületrészekre találtak és amint éles ércük mélyebben hatolt le, felderült a Palatinus régi fényének romtorédeke. Örök halára lehet a világi tudomány, az egyház lekötelezve, mert ha az egyházi férfiak kutató szelleme nem

működik, még most is az elfeledés álmában lebegnének a dicső hegy kincsei, melyen a föld alatt. . .

A nagy pápa munkássága 1534—1540. évek közt alakította át a Palatinust. Gyönyörű kilátású pavilonok épültek és gondoskodott, hogy a szebb helyek műbeccsü szobrokkal, domborművekkel, és díszes feliratokkal ékeskedjenek. A bőséges fekvésű terület az épületekkel együtt III. Pál pápa magántulajdonát képezte, halála után a nemesi család férfiágra szállott az értékes birtok. Midőn 1731. évben az utolsó Farnesi elhalt, az örökös a nápolyi király lett. A kiasott műkincseket egy helyre óhajtott elhelyezni és így kerültek a kiváló ritkaságok a nápolyi múzeumba. 1860-ban a nápolyi királyság megsemmisülésével III. Napoleon vette meg a szép kerteket 250.000 frankért. Tíz év múlva új tulajdonost eszerélt, Rómával együtt az egységes olasz királysághoz lett esatolva.

Palatinus hegyének épületei közül, Augustus császár palotája különösen említésre méltó. Magas, oszlopos előcsarnok vette körül az észak felé huzódó homlokzatot, két oldalán lépcsők vezettek a bejáratához.

Az egész épület több helyiségből állott. Közvetlenül az előcsarnokból, három tágas terem nyílt. A középső helyiség a Tablinum, vagy az aula regia (trónterem) a császári kihallgatások megtartására készült. Nagy méretei mellett szél 45 mtr. hosszú és 36 mtr. széles kiterjedése. Még képzeletben sem lehet a régi fényt visszaidezni. A csillogó mennyezet beomlott, a falak márványdíszeit megrongálta az idő vas keze. A Tablinumból balra a Bazilika terembe vezet az út, hol a császár a kényesebb peres ügyekben igazságot mondott. Egy márványkörtát választotta el a császári emelvényt a vádoló és vádolt felek helyeitől, ma már csak egy rész látható az alacsony válaszfalból.

Jobb felől a Tablinumtól a Lazariumba lépünk. A császári házikópalota, a házi Istenek (Lares) szentélye volt ez, amelyet a sok római isten szobra és a család elhalt védőszellemeinek bronz és márványba vésett alakja ékesített. Kisebb alakú márványoltárának előrése egy el-takart areca! áldozó férfiak dombormű képét ábrázolja, az oldalokon két Lares jelenik meg csizmákkal, rövid chitonnal, magasra emelt jobb kezükben szarűserleget tartva (rhyton), leengedett baljukban pedig vedret (situla) szorítanak magukhoz.

Déli irányban a háromteremmel a Peristylum szomszédos. Négyoszgű, remek kertet képezett e hely, minden oldalról nyitott oszlopcarnokkal körülvéve. Csak gondolatban gyönyörködhetünk a kert régi szépségében, mert mesés ligeteiről most egyedül impozáns kiterjedése és az itt-ott feltűnő márványoszlopok és díszek beszélnek. A Peristylumtól újra dél felé haladva a Tricliniumot pillantjuk meg. Nagy étteremnek volt berendezve hosszú asztalokkal, honnan az étkezőknek a Peristylum szökőkútaira, tavaira és diszfúra meglepő kilátás nyílt. Délkeleti oldalfala felkőr alakú apszisban végződik, ez a rész igen jó állapotban maradt meg. Porfir és márványtáblákból összerakott padozata érdekesen mutatja be a rómaiak izlésének találekónyságát.

Ezen fényes teremről balra a Nymphaeum, a pogány császárok kegyencnöinek lakása állott. A Triclinium szélső oldalát egy kisebb csarnok övezte, mely hat cipolin oszlopon nyugodott. Két oszlopa teljes egészében látható, a többi négy csak részeiben maradt az utókorra. Innen még két terembe van lejárát, amint mondják könyvtárhelyiségeknek használták,

* Lásd a Közművelődés 40. számát.

Sürgöny: Blaskovits Sokszorosán kitüntetve.

TEMPLOM FESTÉS.

Első orszá-
gos műfes-
tészeti és
iparműve-
szeti intézet.
Alapított
1887-ben

Olajba oltárkép

magas centim.	50	70	90	100	125	160	180	220
korona	25.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú arckép, mert örök becsé van és egyszermind szobadisz, továbbá előnyös nász-, név- és születésnap, vagy egyéb alkalmi és ünnepi ajándéknak szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabbl. kivitelben készítem e

Nagysága 25×32 35×45 55×65 65×80 75×110 85×125 100×150

18

25

40

55

95

120

180

Poichromozott fa-szobrok.

aranyozott szellel

magas centim.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt. papságnak bíboros hercegprimás úr ő eminenciája 67.898. szám alatt és Tolna Festetich Tasziló gróf úr ő nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ő nagyméltósága Császka Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű aldozatkészsége folytán olaszországi műfestők és műmárványozóktól nyertem

Templomfestés stíluszerint, gipsz-márvány (stucco), keresztek aranyozása állvány nélkül. Templommeszelés eső által le nem mosható. **Oltárképek festése művészi kivitelben bámulatos olcsón.** Szegényebb egyházaknak 25% engedmény! **Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtatnak**

Egészen ingyen

zománcszobozott edényt nem kapnak sehol, de 6 fozólábost és 6 fozólázekeket különféle nagyságban 12 darabot 1 frt. 75 kr.-ért en szállíthatok. Ingyen esomagolás utánvetel mellett.

A többi tárgyak feltűnő olcsó árban.

— Árjegyzéket ingyen küldök. —

Kohn, gyáriraktáros, Budapest.
VI. ker., Csengeri-utca 51.

Hirdetések jutányos árban felvételnek
e lap kiadóhivatalában.

ANGSTER JÓZSEF és FIA

pécsi, kalocsai, győri és kassai székesegyházak orgona-építője. **Orgona és harmonium-gyár**

PÉCSETT.

Alapított 1867.

**Két arany, egy ezüst és egy nagy milleniumi
éremmel kitüntetve.**

Ajánljuk kitűnő hangú és erős szerkezetű **crescendo orgonáinkat.** — Különösen a legújabb **légnymatu** (pneumatical) rendszer szerint épült orgonáinkat, melyek a rendkívül könnyű játékmód és regisztrálás mellett még azon nagy előnnyel is bírnak, hogy a **templom nedvessége** nincs befolyással rájuk.

Legjobban bizonyítja műveink jóságát, hogy üzle-
letünkben 450-nél több **uj orgona mű** került ki.

Raktáron kitűnő hangú **harmoniumok minden
nagyságban** (155 koronától 1000 kor.-ig).

Mindenmü **javitásokat, hangolásokat** és át-
építéseket olcsón elvállalunk.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Európa szálloda Gyulafehérvárt.

Teljesen átalakítva és renoválva.

Elsőrangú szálloda minden kényelemmel berendezett 30 szobával.

Mérsékelt árak. ☺ Villamos világítás. ☺ Fürdő.
Telefon. ☺ Társas kocsik. ☺ Kitűnő konyha. ☺ Valódi borok.
Kőbányai sör. ☺ Előzékeny és figyelmes kiszolgálás.

Haas Vilmos, szállodás.